

1968, 4. únor, Praha. - Záznam televizního rozhovoru šéfredaktora Televizních novin Československé televize Kamila Wintra s předsedou Svazu československých spisovatelů Eduardem Goldstückrem.

Winter: Vítám tě, Edo. Promiň, že jsem tady nejdříve musel položit ty telefony, protože jinak v této nepřilíš reprezentativní pracovně by bylo dost obtížné se i dohovorit. Já jsem strašně rád, že jsi první, totiž první, který přijal pozvání k těmto pořadům neformálních rozhovorů, a že ty jsi tady první i v nové funkci - to je víceméně náhodné, protože já jsem celkem nechtěl zvat funkcionáře, ale osobnost.

Goldstücker: No doufám, že se nebudeš odted'ka dívat na mne jako na funkcionáře.

Winter: Ne, já se na tebe dívám úplně jinak. Mám totiž dvojnásobnou radost, protože - ty to možná nevíš - já jsem kdysi také začal studovat germanistiku a tak jsem si uvědomil, že kdybych třeba teď se rozhodl dostudovat, tak že ty by ses ptal mne, kdežto teď je to obráceně. A to je, samozřejmě, důvod k radosti. Ale, Edo, co mám na srdci: dostal jsi novou funkci, stal ses předsedou Svazu čs. spisovatelů. Co tě k tomu vedlo, že jsi tuto funkci vzal?

Goldstücker: To je trochu složitá historie. Mimochodem, to slovo »složitá« je teď velmi moderní, to se nosí. Já jsem to přijal po dlouhém váhání, to trvalo přes tři měsíce od doby, co jsem byl poprvé navržen, až do té chvíle, kdy jsem se rozhodl to přijmout. A přijal jsem to v podstatě proto, že jsem se domníval, a byl jsem svými přáteli ve svazu spisovatelů také přesvědčen, že v dané chvíli mohu přispět přijetím té funkce k normalizaci poměrů svazu v naší společnosti, k zachování té jednoty spisovatelské obce, která se tak, řekl bych, až překvapivě projevila v posledních měsících od IV. sjezdu [SČSS]. A tu svou funkci pokládám za dočasnou do té doby, dokud této mé úlohy ve svazu bude zapotřebí.

Winter: Ty ses zmínil o sjezdu. A bylo by zajímavé, jaký máš názor na toto: Na tom sjezdu se stala řada věcí a mnoho se o tom povídalo, trochu méně se o tom psalo, ale celkem je možno říci, že lidé byli seznámeni s určitými závěry tohoto sjezdu, ale velká většina lidí vlastně neví, co se na tom sjezdu odehrálo. Myslíš si, že k dalšímu zdravému vývoji by patřilo také seznámit lidi, co vlastně na tom sjezdu bylo?

Goldstücker: Já myslím, Kamile, že pohled na IV. sjezd spisovatelů z perspektivy výsledků posledního zasedání ÚV KSČ je podstatně jiný, já myslím pohled z oficiálních stranických pozic je podstatně jiný, než byl předtím. Podstatně jiný proto, že přece jenom se ukázalo, když to bereme jako jeden historický proces, že na tom sjezdu spisovatelů byla vyjádřena určitá míra nespokojenosti zejména se vztahem, který se vyvinul u nás poměrně nedávno, který neodpovídá ani tradicím komunistické strany, ani národním tradicím Čechů a Slováků; nespokojenosti s nezdravým poměrem části naší společnosti vůči inteligenci.

Winter: Což je něco, co u nás nemá vlastně vůbec žádné historické kořeny.

Goldstücker: To bylo podle mého názoru vneseno do naší společnosti v poslední době a opravdu to neodpovídá našim tradicím. Pokud jde o komunistickou stranu, tak to neodpovídá jejím tradicím, protože Komunistická strana Československa - jak dobře víš - je jednou z mála dělnických revolučních stran, která od začátku své existence měla ohromnou podporu ne jakékoliv inteligence, ale výkvětu národní inteligence, a pokud jde o národní tradice Čechů a Slováků, no tak ať věc obracíme jakkoliv, ta inteligence česká a slovenská v národním životě hrála obrovskou roli v porovnání s jinými národy. V tom, že ona poprvé formulovala, uvědomila si, formulovala a vnesla do vědomí národa vlastní vědomí národní existence, vědomí potřeby samostatné národní existence v moderní době, od konce osmnáctého století. A jestliže tato inteligence vesměs pocházela u Čechů a Slováků z nejnižších lidových vrstev, tak měla také pro tento svůj původ i pro tuto svou roli vždycky v národě velikou úctu. A jev, který se projevil v poslední době, nevráživost, podezírání vůči inteligenci, je podle mého přesvědčení uměle vnesený do naší společnosti. A ukázalo se, že to vedlo potom k situacím, které byly neudržitelné. To se projevilo artikulovaně, jak říkám, na sjezdu spisovatelů v červnu, to se pak projevilo v tzv. strahovské záležitosti se studenty a z dnešního hlediska, kdy jde o to, aby se sjednotily všechny pozitivní tvůrčí síly naší společnosti, je třeba se na ty věci znovu podívat. A tudíž i na sjezd spisovatelů.

Winter: A když říkáš »znovu podívat«, položím takovou otázku vlastně za lidi, protože ta otázka koluje všude u nás: Co s těmi spisovateli, kteří přímo pocítili důsledky tohoto posjezdového vývoje na vlastní kůži?

Goldstücker: Ty myslíš ty tři spisovatele, kteří byli pak na základě usnesení ÚV ze září vyloučení ze strany. To je L. Vaculík, Ivan Klíma a A. J. Liehm. Když říkám, že je třeba se na to podívat, tak myslím i tyto věci: protože my sice jsme bohužel nebyli plně informováni o průběhu posledního zasedání ÚV strany, ale pokud se tak člověk sem tam něco doví, tak mám dojem, že na zasedání ústředního výboru byly říkány ostřejší věci, než říkal Vaculík, Liehm a Klíma. Je třeba se na to podívat. My ze Svazu spisovatelů žádáme stranu, aby tato věc byla přešetřena.

Winter: To už jste udělali?

Goldstücker: To jsme udělali na základě usnesení ÚV Svazu československých spisovatelů, aby tato věc byla přešetřena, a doufáme, že bude přešetřena v duchu toho, co jsem před chvílí naznačil.

Winter: Když už jsme u těch konkrétních osobností, tak ještě mi přichází na mysl Mňačko. V zahraničním tisku se v souvislosti s posledními událostmi hodně píše o tom, zda se vrátí nebo nevrátí. Já bych nechtěl, abys teď hodnotil případ Mňačko...

Goldstücker: To jsou dohady. Mňačkův případ, jak víš, je poněkud jiný než případ tří soudruhů, o kterých jsem mluvil. Mňačko odešel z vlastního rozhodnutí a pouze z vlastního rozhodnutí se může vrátit nebo ne. Ovšem situace je taková, že on je formálně zbaven státního občanství a že se to bude muset řešit. Kdyby se rozhodl, že se tady objeví, tak se to bude muset po té úřední stránce nějakým způsobem řešit.

Ale pokud já Ladislava Mňačka znám, tak bych se vsadil, že se dříve nebo později vrátí.

Winter: Ale nechme pro změnu spisovatelů. Naštěstí máš ještě některé jiné funkce, takže je možno bavit se ještě třeba o těch studentech, o kterých ses zmínil v souvislosti s tím Strahovem. O závěrech jsme byli informováni tiskem, myslím o úředních závěrech.

Goldstücker: Myslíš to vyšetřování té strahovské záležitosti?

Winter: Ale tady zase jsme v situaci, že se domnívám, že jenom ty bezprostřední příčiny toho Strahova nevyčerpávají tenhle problém. Nemyslíš si, že ta problematika je trochu hlubší než jenom koleje a osvětlení?

Goldstücker: Jistěže je hlubší. Ten Strahov je charakterizován tím, že to, co se událo na Strahově v souvislosti s těmi demonstracemi, vyvolalo určité pobouření. Pobouření proto, že podle mého názoru tam se stala jedna hrozná věc, která ukázala, jak až daleko jsme se v tomto špatném vztahu k inteligenci dostali, že se se studenty dvacet let po únoru [1948], tedy s dětmi, které vyrostly a namnoze se už narodily po únoru, zacházelo jako s nepřátelskou třídou. Ovšem celá záležitost studentů leží jinde, podle mého názoru. Když sleduješ všechny ty aféry, ve kterých studenti hráli roli v poslední době, tak přijdeš na to, že ústřední otázka je, že studenti mají pocit, že v organizačním rámci, který jim byl dán v naší společnosti, se necítí doma. A že všude vřdycky dříve nebo později vyjde na povrch požadavek takového volnějšího organizačního rámce pro studentskou činnost. Čili to je otázka, kterou je třeba řešit. Ta nynější struktura jednotné organizace mládeže nedává studentům možnost jejich vyžití jejich vlastních specifických problémů [!]. Podle mého názoru je třeba velmi aktivně a velmi operativně něco udělat v takové změně organizační struktury ČSM, aby ta studentská součást naší mladé generace při zachování jednoty mladé generace i navenek měla možnost se svobodně vyžít, aby ti mladí lidé na vysokých školách věděli, že jsou plnoprávními mladými občany tohoto státu, kteří své problémy mohou plně uplatnit. A tím je dostaneme tam, kde je dříve nebo později musíme mít, má-li tato společnost mít pozitivní budoucnost - ke kladnému vztahu ke všemu, co se u nás děje. To je, myslím, klíčová otázka.

Winter: Edo, já bych se s tebou bavil delší dobu, ale čekají na tebe ještě »dětí«, myslím ty z dětského vysílání.

Goldstücker: Bohužel, čeká na mne ještě i další práce.

Winter: Tak ti moc děkuji, že jsi přišel. A někdy na shledanou, doufám.

Goldstücker: Na shledanou.